

KOLLABORATION

Vejledning til elevnøgle, 6.-10. klasse

I denne vejledning vil du finde følgende:

- **Elevnøgler** forklaret i elevsprog.
- **Vejledning og uddybende forklaring** til, hvordan man sammen med eleverne kan tale om, hvad kollaboration er, og hvordan man på forskellige måder kan arbejde sammen om noget.

Til hvert niveau er der en række arbejdsspørgsmål. Man kan selv vælge, hvilke spørgsmål man synes, er vigtige at få talt om sammen med sine elever. Man kan selvfølgelig selv tilføje andre spørgsmål, der er mere relevante for den specifikke elevgruppe. Det er en god idé, at eleverne skriver deres svar ned et sted, hvor man senere kan tage dem op eller bruge dem i det videre arbejde. Det kan evt. gøres digitalt på en Padlet, GoogleAnalyse, Mentimeter eller lignende. Det kan selvfølgelig også gøres helt analogt på en væg med post-its eller lignende.

- **Opmærksomhedspunkter** til læreren i planlægningen af forløbet.

Niveau 1

ELEVER

I skal arbejde alene om opgaven

Når man arbejder alene om en opgave, arbejder man slet ikke sammen med nogen andre. Man får ikke engang hjælp af nogle af sine klassekammerater.

VEJLEDNING

For at skabe bevidsthed om, hvor ofte eller sjældent man arbejder helt alene, kan man i en periode prøve at registrere sine opgaver. Efterfølgende kan man have en snak om, hvad fordelene og ulemperne er ved at arbejde alene.

Spørgsmål til eleverne:

- Hvor ofte arbejder I helt alene?
- Hvilke fordele er der ved at arbejde alene?
- Hvilke ulemper er der ved at arbejde alene?
- Hvordan kan I hjælpe jer selv, hvis I skal arbejde alene?

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

Målet er, at eleverne kan:

- arbejde selvstændigt og tage ansvar for deres egen opgave.
- tilrettelægge en arbejdsproces.
- vurdere, hvornår de har brug for hjælp.

Læreren skal:

- sikre sig, at eleverne har forstået og finder motivation i at tage ansvar for deres egen opgave.
- hjælpe og vejlede eleverne gennem en proces.
- støtte og være opmærksom på, hvornår eleverne har brug for hjælp.

Niveau 2

ELEVER

I skal arbejde sammen i par eller i en gruppe

Når man arbejder sammen med andre om en opgave, bruger man hinanden til noget. Man kan drøfte et problem, løse et problem, skabe et produkt eller løse andre former for arbejdsopgaver sammen. Man kan arbejde sammen ved at hjælpe hinanden på mange måder. Man kan give hinanden feedback, foreslå handlinger, den anden kan udføre for at komme videre i opgaven, og man kan støtte hinanden i, at man er på rette vej.

VEJLEDNING

For at eleverne kan blive mere bevidste om, hvordan man kan arbejde sammen, kan man stille dem forskellige spørgsmål omkring det at samarbejde. Det skal tilføjes, at samarbejde ikke kun er mellem klassekammerater – det kan sagtens være med andre uden for skolen.

Spørgsmål til eleverne:

- Hvor tit har I brug for hjælp fra andre?
- Hvornår er det godt at spørge om hjælp?
- Hvad er det gode ved at hjælpe hinanden med en opgave?
- Kan det være dårligt at hjælpe hinanden og arbejde sammen?
- Hvordan hjælper man hinanden på en god måde?
- Hvad er det bedste eksempel, I kan komme frem med, hvor det har været rigtig godt at samarbejde med andre?

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

Når eleverne skal arbejde sammen, er det vigtigt at gøre opmærksom på, hvorfor et samarbejde er givende og nødvendigt.

Mål er, at eleverne kan:

- lytte til og lære af andre, der ved og kan noget andet, end de selv kan.
- indleve sig empatisk i andres situation, se andres perspektiver og bygge videre på dem.
- være både selvstændige og fleksible og dermed bidrage positivt til gode gruppeprocesser.

Læreren skal:

- sikre, at mange forskellige synspunkter og holdninger ses som en styrke.
- støtte eleverne i både at holde fast i egne synspunkter og at acceptere og bygge videre på andres.
- hjælpe grupperne med fælles processer og struktur for arbejdet.

Kilde: "Innovative elever – undervisning i fire faser"

Niveau 3

ELEVER

I har et fælles ansvar for at løse opgaven

Når man har et fælles ansvar for at løse en opgave, betyder det, at man tager ejerskab for opgaven, det vil sige, at man betragter den som sin opgave, men at man har den sammen med en eller flere klassekammerater. Man er også fælles om ansvaret for resultatet af den. (Man kan altså ikke bare give de andre skylden, hvis opgaven bliver dårlig).

VEJLEDNING

På niveau 3 introduceres eleverne for et (måske) nyt begreb. Eller ihvertfald et begreb, der vil blive brug for at definere og finde frem til en fælles forståelse for. (For hvad betyder det egentlig for eleverne og for læreren) at have "et fælles ansvar"?

Definitionen her er, at for at have fælles ansvar skal alle elever i gruppen føle ejerskab for opgaven og samtidig have et fælles ansvar for resultatet af den. Det vil sige, at ALLE i gruppen skal bidrage til opgaven. Ingen kan melde sig ud af gruppen eller arbejdet med opgaven. For at eleverne forstår betydningen af begrebet "fælles ansvar", er det vigtigt, at de får sat ord på, hvad de mener, det er at have fælles ansvar. En god måde er, at eleverne selv kommer med eksempler på og diskuterer, hvornår de mener eller ikke mener, at der er tale om, at alle har taget ansvar.

- Hvad er det første, I tænker på, når I hører begrebet "fælles ansvar"?
- Kan I komme med nogle eksempler, hvor I har taget ansvar, sammen
- Hvorfor tror I, at det er vigtigt, at man har et fælles ansvar, når man arbejder sammen med andre?
- Hvornår kan det være svært at tage et fælles ansvar?
- Hvordan tror I, at man kan blive bedre til at tage et fælles ansvar?

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

Målet er, er eleverne:

- kan tage ejerskab for en opgave ved at vise ansvarlighed.
- accepterer, at alles meninger og holdninger er vigtige, og at der skal tages hensyn til alle i en gruppe.
- opdager og forstår, at ikke alle kan være enige hele tiden.
- forstår kompromisets kunst.

Fortsættes ...

 Læreren skal:

- sikre sig, at der i grupperne kan tildeles forskellige arbejdsopgaver, så ansvaret fordeles.
- støtte eleverne i og opfordre dem til at sige deres mening og få en forståelse af, at hver deres mening og viden er vigtig.
- hjælpe med at facilitere en demokratisk proces, når der opstår konflikter eller uenigheder.

Niveau 4

ELEVER

I har et fælles ansvar for at løse opgaven, og I skal træffe væsentlige beslutninger om opgaven sammen

Sammen har I nu – ud over det fælles ansvar – også en opgave, der består i, at alle de vigtige og væsentlige beslutninger skal tages sammen. Det vil sige, at I skal blive enige om de vigtige ting. Man kan blive enige eller diskutere sig frem til en fælles beslutning på mange måder. Det betyder ikke, at alle altid vil blive 100 % tilfredse eller få deres vilje, men at man lytter til hinanden og vurderer hinandens argumenter, når man skal tage en vigtig beslutning sammen.

VEJLEDNING

På niveau 4 handler det – ud over det fælles ansvar – om at tage væsentlige beslutninger sammen. Derfor handler det nu om at gøre eleverne bevidste om, hvad en væsentlig beslutning er, og hvordan man bliver mere bevidst om, hvornår man er i gang med at træffe en væsentlig beslutning.

Vigtige og væsentlige beslutninger er beslutninger, der fører eleverne videre i deres arbejde, og som former deres arbejde omkring opgavens indhold, proces og produkt.

For at eleverne lærer at tage stilling til, om en beslutning er vigtig eller væsentlig, bliver vi derfor igen nødt til at få ord på og få talt om, hvad vigtige og væsentlige beslutninger er.

Men inden eleverne bliver sat på en opgave, hvor de skal tage væsentlige beslutninger sammen, kan det være rigtig godt – igen – at tale med dem om og give eksempler på, hvad væsentlige beslutninger er. Her kan elevernes egen for forståelse også sagtens komme i spil, men da det her i høj grad er noget fagligt, der skal tages stilling til, vil det være en god idé, at læreren kommer med eksempler, på hvad en væsentlig beslutning er i forhold til det faglige produkt.

Læreren opstiller de faglige krav, der kan være til produktet, som man i fællesskab skal tage stilling til. Eksempel: Når eleverne skal producere en dokumentar sammen, starter læreren med at opstille de indholdsdele, alle i grupperne skal være helt enige om, både omkring indhold, proces og produkt.

Fortsættes ...

Spørgsmål til indhold:

- Hvad har vi brug for at vide noget om for at løse opgaven?
- Hvad vil vi gerne med opgaven?
- Hvordan skal vi finde frem til den viden, vi har brug for?

Spørgsmål til proces:

- I hvilken rækkefølge skal vi gøre tingene?
- Hvordan skal rollefordelingen være?
- Hvad skal vi bruge af hjælpemidler/værktøjer for at nå derhen?

Spørgsmål til produkt:

- Hvordan skal produktet se ud? (opbygning, layout, udtryk)
- Kan det løse den givne opgave?
- Er vi i gruppen tilfredse med resultatet?

Når eleverne har forstået, hvilke beslutninger de skal blive enige om, har de efterfølgende en opgave i at finde forskellige muligheder for at blive enige. Det er vigtigt, at læreren kommer med forslag til denne proces og iscenesætter forskellige modeller.

Her er et par forslag til forskellige iscenesættelser. Du kender sikker selv mange flere.

- Forhandling - noget for noget.
- Argumentation med efterfølgende afstemning.
- Betaversion til afprøvning og valg efter resultat.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

Målet er, at eleverne:

- kan skabe overblik over en opgaves indhold og elementer.
- er bevidste om, hvordan en beslutning kan have effekt på det endelige resultat.
- kan genkende og udvælge væsentlige beslutninger i en proces.

Læreren skal:

- sikre sig, at eleverne har forstået, hvad en væsentlig beslutning er, og hvilken indflydelse den har.
- støtte og hjælpe gennem beslutningsprocesserne.
- opfordre til, at beslutninger bliver taget på baggrund af argumentation.

Niveau 5

ELEVER

I har et fælles ansvar for at løse opgaven, og I skal træffe væsentlige beslutninger om opgaven sammen. I er også indbyrdes afhængige af hinanden, for alle i gruppen skal have en særlig rolle og tage et ansvar for opgaven.

At være indbyrdes afhængige af hinanden betyder, at I skal samarbejde på en måde, så I fordeler opgaven og ansvaret ligeligt imellem jer. I har alle har en særlig rolle i forhold til at løse opgaven. Ingen af jer kan melde jer ud af gruppearbejdet.

VEJLEDNING

Indbyrdes afhængigt arbejde involverer normalt to niveauer af ansvarlighed:

Individuel ansvarlighed: Hver elev i teamet har ansvar for en opgave, som han/hun skal udføre, for at gruppen kan lave sit arbejde. Hver enkelt elevs rolle i gruppen er afgørende.

Fælles ansvarlighed: Eleverne skal arbejde sammen om at udarbejde det endelige produkt eller resultat. Eleverne skal forhandle og blive enige om proces, design og konklusioner for deres opgave. Det er vigtigt, at arbejdet er struktureret på en måde, der kræver, at eleverne sammen planlægger og inddrager alle gruppemedlemmer, så deres produkt eller resultat er fuldstændigt og sammenhængende. Hvis fx hver enkelt elev har ansvar for en side i en præsentation, og alle siderne i præsentationen samles til sidst, så betragtes dette ikke som indbyrdes afhængigt. Den endelige præsentation betragtes som indbyrdes afhængig, hvis elevernes bidrag skal hænge sammen for at fortælle en historie eller formidle en overordnet idé; i dette tilfælde skal elevernes individuelle sider være designet som dele af et samlet hele.

Man kan som lærer understøtte den fælles afhængighed i gruppearbejdet på mange måder. Det handler i høj grad om at stilladsere processen for eleverne, så de hjælpes på vej til at tage ansvaret.

Ansvar:

- Rollefordeling: Hvem gør hvad?
- Indhold: Hvorfor?
- Proces: Hvornår?

Ejerskab:

- Har alle nu fået en særlig rolle?
- Føler alle, at de er med til at løse opgaven?
- Kan nogen undværes?

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

Målet er, at eleverne kan:

- skabe overblik over, hvilke enkelte arbejdsopgaver der ligger i opgaven.
- tale sammen om, hvem der gør hvad, og at alle er klar på arbejdsfordelingen.
- påtage sig ansvar for delopgaver.

Læreren skal:

- sikre sig, at eleverne forstår, hvorfor det er vigtigt, at alle tager del i opgaven.
- støtte og hjælpe, når eleverne skal fordele ansvar og roller.